

שיפוע אגן-הירכיים כגורם בהמלטות

להוביל לידי סילוק מוקדם של הפרה מן העדר ובוזה לגרום לעלויות יותר גבוהות בטווח הרחוק.

גורמים המשפיעים על המלטות קשות

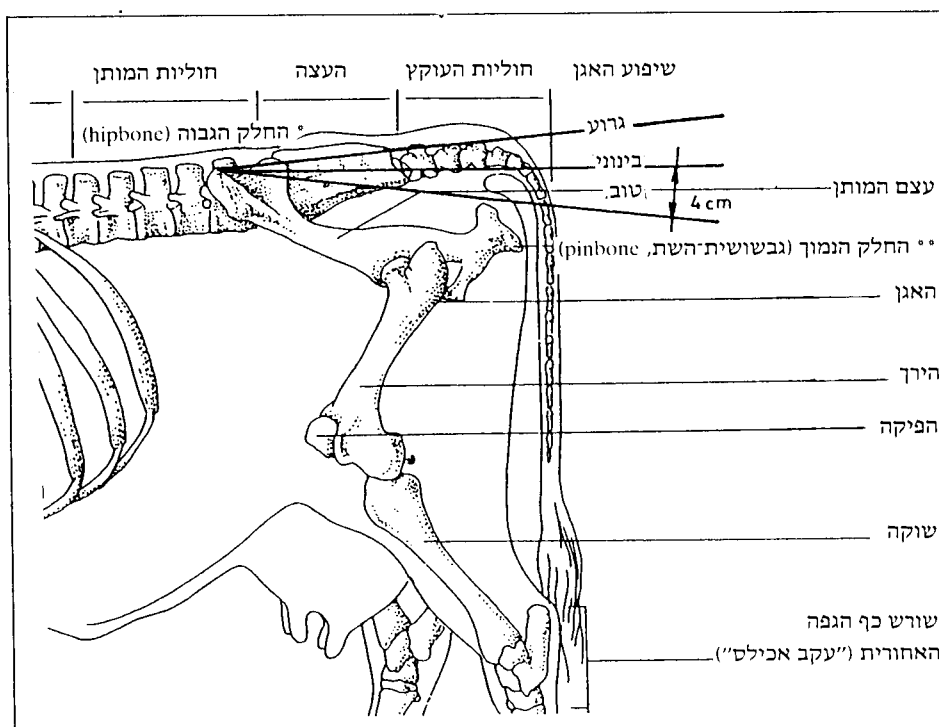
דרגת הקושי בהמלטה (distocia בלעז) מושפעת מגורמים רבים, ביניהם:

- מספר ההמלטה: למבכירות יותר מקרים של המלטות קשות, בהשוואה לפרות מבוגרות.
- מין הוולד: לידת עגל זכר לעיתים יותר קרובות גורמת לקושי בהמלטה, לעומת עגלה.
- הגיל בהמלטה ראשונה: למבכירות יותר צעירות עלולות להיות יותר בעיות בהמלטה.

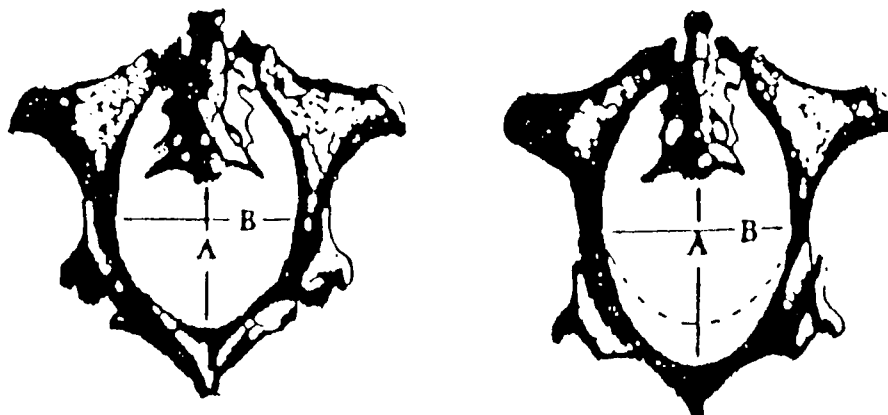
* מאמר בנושא פורסם בחוברת אוגוסט '91 של VEEPRO ההולנדית, 'שוב הובא בהרחבה בחוברת אוגוסט '91 של התאחדות מגדלי הסימנטל בשווייץ La Tachetée rouge du Simmental.

מחקרים רבים מדגישים את הקשר הפונקציונלי בין השיפוע של עצמות האגן של פרת החלב לבין מספר ההמלטות הקשות והבעייתיות. על מנת לכמת קשר זה, נערך סקר בקרב משקי הבקר הש/ל בהולנד – הנה התוצאות והמסקנות.

בעיות בהמלטות והמלטות קשות הן תופעה בלתי רצויה בבקר. כאשר מהלך ההמלטה מתארך, גם חייה הוולד וגם חיי האם ובריאותה מונחים על כף המאזניים. בלי שום ספק, המלטה קשה עולה ביוקר: אבדן הוולד, לעתים מות הפרה עצמה, מאמץ ועבודה נוספת בשביל הרפתן ואף עזרה וטריגריט חיונית בהרבה מקרים. אולם, מעבר לתוספת העלות הישירה עלולות להיות תקלות נוספות ונזקן בצדן, כגון פציעת דרכי הלידה של האם, פוריות לקויה, תנובה יותר נמוכה ומאכזבת – כל אלה עשויים

ציור 1. חתך של שיפוע האגן עם גבשושית־השת גבוהה בצד שמאל – נמוכה בצד ימין.

על פי שיטת השיפוט האמריקאית, גבשושית־השת * (pinbone) צריכה להיות נמוכה ב־4 ס"מ מן החלק הגבוה של עצם המותן (hipbone), על מנת להשיג את הציון הטוב ביותר, כך שאגן ישר "מרובע" היה מוריד נקודות.

יותר. את ההסבר למרווח יותר קצר בין ההמלטות יש לחפש בהמלטות יותר קלות וכתוצאה מזה, בשיבת הרחם למצבו הרגיל תוך זמן יותר קצר. בנוסף לכך, אגן משופע יותר מקל על הפרשת הנוזלים מתוך הרחם וכך הפרה תקדים להיות מוכנה להריון הבא – הנה הקטנת המרווח בין ההמלטות.

הקשר בין המלטות קשות ושיפוע האגן

על מנת ללמוד על הקשר בין המלטות קשות ושיפוע האגן (rump angle) ריכזו את הנתונים הנחוצים של כ־80,000 פרות הולשטיין־פריזיות לצורך ניתוחם. כל הפרות הללו נשפטו במסגרת שיפוט העדר וקיבלו ציון לגבי שיפוע האגן, ולגבי אופי ההמלטה השניה, כמקובל על פי תכנית המבחן לפרים. לתכונת שיפוע האגן נתנו ציון מ־1 עד 9, כאשר 1 מציין גבשושית־השת (pinbones) גבוהה וציון 9, נמוכה. הקושי בהמלטה (distocia) חולק לארבע דרגות, מ־1 עד 4, החל מהמלטה קלה ועד המלטה קשה מאד.

תוצאות

טבלה 1 מביאה את התפלגות הקושי בהמלטה לתשע קבוצות הציון לשיפוע האגן.

- העונה: בהולנד מצאו שיעור יותר גבוה של המלטות קשות בסתיו ובראשית החורף (אוקטובר עד דצמבר), מאשר באביב ובקיץ (עונת הרעיה!!) בחודשים מאי עד אוגוסט.
- משקל הוולד וגודלו: ולדות כבדים/גדולים גורמים יותר בעיות, מאשר ולדות קלים/קטנים.
- ממדי האגן של הפרה: ממדי אגן יותר גדולים נותנים המלטה יותר קלה.

שיפוע אגן־הירכיים

ישנה תכונת גוף אחת שיש לה קשר הדוק עם ממדי האגן – שיפוע אגן־הירכיים. שיפוע האגן נמדד לפי היחסים בין החלק הגבוה של עצם המותן (hipbone) וגבשושית־השת (pinbone). אגן משופע יותר הוא זה, בו גבשושית־השת ממוקמת נמוך יותר, דבר שנותן פתח יותר גדול באגן הפרה לצורך כניסה ומעבר הוולד בעת הלידה. כתוצאה מכך קטן הסיכון של המלטות קשות (ציור 1).

ידוע, על סמך כמה וכמה מחקרים, שלפרות בעלות אגן (אחוריים, rump) משופע מרווח יותר קצר בין ההמלטות ותנובת חלב יותר גבוהה, מאשר לפרות שאצלן גבשושיות השת גבוהות

הקלות בקבוצת הפרות "המרבועות" ירד באופן בולט, בעוד שבכל יתר הקבוצות אחוז ההמלטות הנורמליות כמעט ולא השתנה. לרבים מאתנו זכורה הפרה הדמשקאית בעלת האגן המשופע, ובדומה לה גם בנות ההכלאות הראשונות, אשר המליטו יותר בקלות מאשר פרות הייבוא טהורות הגזע מהולנד, שהן היו סמל "המרבועות".

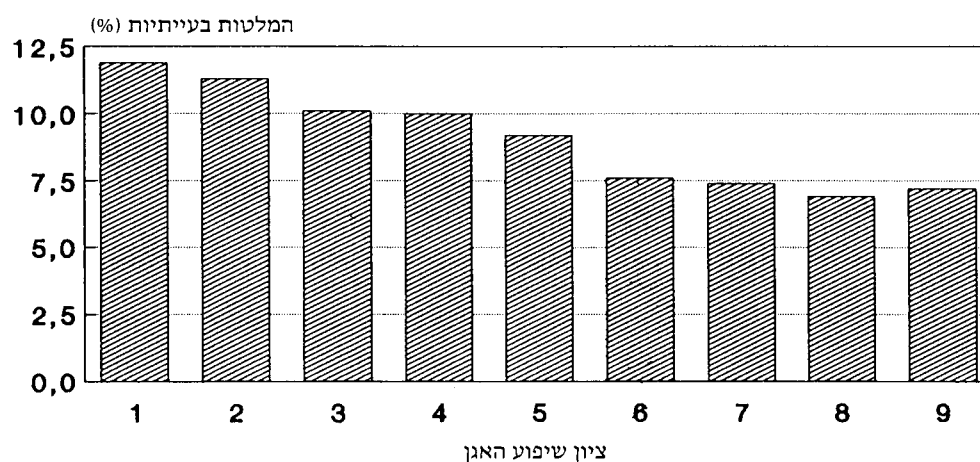
מתוך הטבלה מתברר ללא ספק, שאחוז ההמלטות הבעייתיות (קשות וקשות מאד) היה יותר נמוך במקרים של גבשושית-שת נמוכה, מאשר באלה עם גבשושית-שת גבוהה.

לפרות עם אגן משופע היו רק 7% המלטות בעייתיות, בעוד לפרות עם אחוריים "מרובעים" היו כמעט 12% המלטות בעייתיות, כלומר ב-70% יותר. באותו זמן, אחוז ההמלטות

טבלה 1. התפלגות אופן ההמלטה לפי דרגות שיפוע האגן.

ציון שיפוע האגן									אופן המלטה
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
37.1	40.1	40.3	42.6	42.7	43.6	44.7	44.0	48.7	קלה
51.2	48.2	49.5	47.4	48.2	48.2	47.9	49.2	44.2	נורמלית
11.1	10.7	9.6	9.4	8.6	7.7	7.1	6.4	7.1	קשה
0.7	1.0	0.6	0.6	0.5	0.5	0.3	0.5	0.0	קשה מאד

השפעת שיפוע האגן על אחוז ההמלטות הבעייתיות (% קשות וקשות מאד).

מסקנות

מסתבר, במטרה לטפח את הפרה האידיאלית, רצוי ומומלץ להתחשב בשיפוע האגן. ללא ספק, אגן משופע יותר מקל על ההמלטה ונודע לו יתרון כלכלי ממשי ברור.

